

Bingöl Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Bingöl University
Journal of Economics and Administrative Sciences
Cilt/Volume: 7

Sayı/Issue: Prof. Dr. Muammer ERDOĞAN

Anısına Kongre Özel Sayısı

Yıl/Year: 2023, s. 35-62

DOI: 10.33399/biibfad.1252989

ISSN: 2651-3234/E-ISSN: 2651-3307

Bingöl/Türkiye

Makale Bilgisi /Article Info

Geliş/Received: 18/02/2023 Kabul/ Accepted: 23/03/2023

YENİ SANAYİLEŞEN ÜLKELERDE EKONOMİK ÖZGÜRLÜĞÜN EKONOMİK BÜYÜMEYE ETKİSİNİN PANEL EKONOMETRİK ANALİZİ¹

*Panel Econometric Analysis of the Effect of Economic Freedom
on Economic Growth in New Industrialized Countries*

İlyas BAYAR*

Öz

Yirminci birinci yüzyılın ilk çeyreğinde küresel ölçekte iki ekonomik kriz yaşanmıştır. Gerek 2008-2009 küresel iktisadi kriz gerekse de Covid-19 pandemisi sonrası alınan para, maliye ve makro ihtiyati tedbirler devletin ekonomiye müdahalesini arttırmıştır. Artan kamu harcamaları ile devletin ekonomik büyüklüğü artmış ve uluslararası ticaret engellerinin artırılmasına yönelik politikalar tartışılmaya başlanmıştır. Bu durum, serbest piyasa ekonomisinin ve dolayısıyla ekonomik refahın belirleyicilerden biri olan ekonomik özgürlüğün iktisadi büyüme üzerindeki etkisinin yeniden incelenmesine zemin hazırlamıştır. Bu amaçla çalışmada, yeni sanayileşen 10 ülkede (Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Malezya, Meksika, Filipinler, Güney Afrika, Tayland, Türkiye) 2000-2020 dönemleri arasında ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerindeki etkisi yeni nesil ekonometrik yöntemler vasıtasıyla analiz edilmiştir. Modelde ve değişkenlerde yatay kesit bağımlılığı belirlendikten sonra ikinci nesil testlerle panel birim kök ve eşbütünleşme sınaması yapılmıştır. Değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiştir. Yapılan CCE eşbütünleşme tahmincisi yardımıyla ekonomik özgürlüğün ve gayri safi sabit sermaye

¹ Bu çalışma, II. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi'nde (19-20 Ocak 2023) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, ilyasbayar@artuklu.edu.tr, ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1278-7309>

oluşumunun ekonomik büyümeyi arttırdığı görülmüştür. Ekonomik özgürlük, düşük vergilendirme ve özel mülkiyet güvencesi sağlayarak iktisadi aktörlerin çalışma isteklerini ve yatırım arzularını artırmaktadır. Bu çerçevede, mevcut çalışma büyüme amacına dönük olarak ekonomik özgürlüğü artıran politikaların desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik özgürlük, ekonomik büyüme, panel veri analizi, panel CCE.

JEL Kodları: O43; C23.

Abstract

In the first quarter of the twentieth-first century, two global economic crises were experienced. After the 2008 global crisis and the Covid-19 pandemic, the monetary, fiscal and macroprudential measures increased the state's economic intervention. With the increasing public expenditures, the economic size of the state has increased, and policies to increase international trade barriers have begun to be discussed. This situation paved the way for a re-examination of the effect of a free market economy and economic freedom, one of the determinants of economic welfare, on economic growth. For this purpose, the study aims to analyze the effect of economic freedom on economic growth between 2000-2020 in 10 Newly Industrialized Countries (Brazil, China, India, Indonesia, Malaysia, Mexico, Philippines, South Africa, Thailand, and Türkiye) using new generation econometric methods. Since cross-sectional dependence was detected in the model and variables, panel unit root and cointegration tests were carried out with second-generation tests. A cointegration relationship was found between the variables. With the help of the CCE cointegration estimator, it was concluded that economic freedom and gross fixed capital formation increase economic growth. Moreover, economic actors increase their willingness to work and investment desires by providing economic freedom, low taxation, and private property security. In this context, the study reveals that policies that increase economic freedom for the purpose of growth should be supported.

Keywords: Economic freedom, economic growth, panel data analysis, panel CCE.

JEL Codes: O4; C23.

1. Giriş

Bir ekonomide tercih edilen ve uygulamaya konulan iktisat politikaları, o ülkenin ekonomik refahının seyrini ve düzeyini

doğrudan etkilemektedir. Yoksulluğu ortadan kaldıran, hayat standartlarında iyileşme sağlayan ekonomik büyümenin ve dolayısıyla ekonomik refah artışının nasıl sağlanacağına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu bağlamda, ekonomik özgürlük düzeyinin ekonomik büyüme üzerindeki olası etkilerinin varlığı hem teorik hem de ampirik olarak literatürde yoğun bir biçimde tartışılmaktadır.

Ekonomik büyümenin birçok ülkede sağlanamaması ya da sürdürülebilir bir duruma gelememesi tarihsel açıdan analize tabii tutulmaktadır. Ayrıca, bu durum günümüz ekonomik sorunlarının başında gelmektedir. Neden bazı ülkeler yüksek seviyede ekonomik büyüme sağlarken diğer ülkeler bunu başaramamaktadır. Bu soru/sorun Adam Smith'ten beri ekonomistleri rahatsız eden ve ilgilerini çeken konular olmuştur (Coase, 1984; Adams, 1990; North, 1990, 1994; Knack ve Keefer, 1995; Landes 1998; Barro, 1997; Esterley ve Levine, 1997; Hodgson, 1998; Hall and Jones, 1999; Rodrik, 1999, 2000, 2003; Rodrik vd., 2004; Acemoğlu ve Robinson, 2001, 2018, 2020).

D. Rodrik (2003), coğrafyanın kader olmadığından hareketle “iyi kurumların coğrafi kısıtlamalar ve kötü başlangıç koşulları üstesinden gelebileceğini” üç farklı ülke üzerinden açıklamaktadır. OECD ülkeleri içinde yer alıp tropikal alanlara sahip olan tek ülke Avusturalya'dır. Avusturalya, düşük ve oldukça değişken yağışlarla birlikte çöl ve kurak bir yapıya sahiptir. Ayrıca, toprak kalitesi düşüktür. Bu kadar sınırlılığa rağmen dünyada gelir seviyesi en yüksek ülkelerden biridir. Çalışmada yer alan bir diğer ülke Mouritus, tropikal bir ülke olup bağımlı ticaret haddi şoklarıyla boğuşan, bir ihraç ürününe (şeker kamışı) yüksek derecede bağlıdır. Ancak bu ülkenin yüksek büyüme oranları dikkat çekicidir. Diğer bir ülke Bostwana, etrafı karalarla çevrili bir ülke olmasına rağmen 1965-1998 yılları arasında kişi başına gelir yıllık %7,7 büyümüştür. Her üç ülke örneğinde görüldüğü gibi coğrafi dezavantajlar ekonomik büyüme engel teşkil etmemektedir (Rodrik, 2003:10-12).

Rodrik'in (2003) çalışmasıyla benzer şekilde insanların ya da yöneticilerin halklarını nasıl zengin hale getireceklerini bilememesi olarak ifade edilen cehalet hipotezi de ülkeler arası gelir farklılıklarını tam olarak açıklayamamaktadır. Bu durum, ekonomik büyümenin

belirleyicilerinin yönünü kurumlara çevirmektedir (Acemoğlu ve Robinson, 2018: 49-71).

Kurumların ekonomik refah üzerindeki etkisine dönük çalışmalarıyla tanınan Acemoğlu ve Robinson (2020), devletin varlığına duyulan ihtiyacı, devletin insanlar arasında ortaya çıkan çatışmaları çözmesi, insanların adalet ve mülkiyet haklarını koruması şeklinde betimler. Buna karşılık yazarlar, ekonomik özgürlük sayesinde insanların yeni iş kurmalarının, yeni fikirler sunmalarının ve yenilik yapmalarının mümkün olacağını ileri sürer. Güçlü devlet ve güçlü toplumun birbirini dengelemesi suretiyle özgürlüğün gelişmesi ve yeşermesinin sağlanacağı iddia edilir (Acemoğlu ve Robinson, 2020:173-174).

Ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme için önemli olduğu düşüncesi ise uzun bir süredir ekonomik teoride bir mihenk taşı olmuştur ve iyi işleyen piyasalar için “görünmez el” rolü Smith (1776) ve Ricardo (1817) tarafından vurgulanmıştır. Son on otuz yılda ivme kazanan bu önemli araştırma hattı ile ekonomik özgürlük seviyesinin ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olduğu ispat edilmektedir. Mülkiyet haklarının yanı sıra serbest piyasanın kurumlarından bir olan ekonomik özgürlük, ekonomik performansın önemli bir yönüdür (Friedman, 2002; Kurrild-Klitgaard ve Berggren, 2004; De Haan vd, 2006).

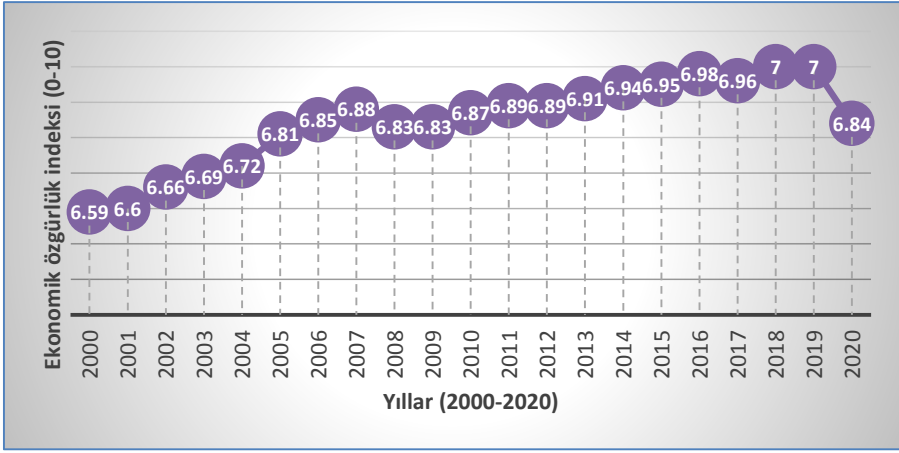
Öz-sahiplik kavramına dayanan ekonomik özgürlük, bireylerin seçim yapma haklarını ve yaşamlarını şekillendirmek için zamanlarını ve kabiliyetlerini nasıl kullanacaklarına kendi/hür iradeleriyle karar vermelerini ifade eder. Ekonomik özgürlük; bireysel tercihlerin varlığı, gönüllü mübadelenin mevcudiyeti, piyasalara giriş özgürlüğü ve açık bir biçimde tanımlanmış ve güçlendirilmiş mülkiyet haklarının başkalarının saldırılarına karşı korunması şeklinde tarif edilir (Gwartney vd., 2022:1). Ekonomik özgürlük vasıtasıyla insanlar gelirlerinin ne kadarını kullanacağını ne kadarını tasarruf edeceğine hür iradeleri karar verir. İnsanlar, sahip oldukları kaynakları kendi değerlerine uygun bir biçimde kullanma özgürlüğüne sahiptirler. Başkalarının tahakkümü olmadan istedikleri işe girme, mülk edinme, sahip oldukları mülkiyetleri devretme hakkına haizdirler. Ayrıca, ekonomik özgürlük, devlet tarafından insanlardan alınan gelirlerinin

neye harcandığı noktasında politik kararlar aracılığıyla insanların söz sahibi olmasına imkân tanır. Friedman ve Freidman'a göre ekonomik özgürlüğe getirilen kısıtlamalar kaçınılmaz bir şekilde genel özgürlüğü de etkiler (Friedman ve Friedman, 2021:118-22).

Ülkelerin ekonomik özgürlük düzeylerini tespit etmek amacıyla çeşitli indeksler geliştirilmiştir. Bu çerçevede Scully and Slotje (1991) tarafından hazırlanan indeks ile Fraser Enstitüsü, Heritage Foundation ve Freedom House gibi uluslararası kuruluşlar tarafından oluşturulmuş üç ayrı indeksten bahsedilebilir (Doucouliagos ve Ulubasoglu, 2008:63). Kanada merkezli Fraser Enstitüsü tarafından 1996 yılından beri hazırlanan Ekonomik Özgürlükler İndeksi, bir ülkenin kurumlarının ve politikalarının ekonomik özgürlükle uyum derecesini ölçmek için tasarlanmıştır. Milton ve Rose Friedman'ın yanı sıra indeks ile ilgili metodolojinin geliştirilmesinde Douglass North, Gary Becker başta olmak üzere birçok öncü ekonomistin katkıları olmuştur. İndeks, beş ana alanda ekonomik özgürlüğün derecesini ölçmek için geliştirilmiştir. Bu alanlar: i) Devletin Ekonomik Büyüklüğü, ii) Hukuki Yapı ile Mülkiyet Haklarının Güvenliği, iii) Sağlam Para, iv) Uluslararası Ticaret Serbestisi ve v) Regülasyonlar şeklindedir. Beş ana alan içinde, 24 tane bileşen yer almaktadır. Bu bileşenlerin de çoğu, farklı alt bileşenlerden oluşmaktadır. İndekste bütünüyle 42 ayrı değişken yer almaktadır. İndekste yer alan tüm bileşenler 0-10 arasında değer alırlar. Ülke skorunun 10'a yaklaşması o ülkede ekonomik özgürlüğün arttığı şeklinde yorumlanmaktadır (Gwartney vd., 2022:2-3).

Ülkelerin ekonomik özgürlük seviyelerininin tespit edilmesi o ülkelerde uygulamaya konulacak iktisadi politikaların yönünü doğrudan etkilemektedir. Bu çerçevede ekonomik özgürlük özelinde küresel bir görünümün analiz edilmesi gerekir. Günümüzde hem politik hem de ekonomik özgürlükler noktasında küresel ölçekte bir geriye dönüşten bahsedilebilir. Bu geriye dönüş, şüphesiz otoriterleşme eğilimine doğru yol almaktadır. Freedom House'un 2022 raporunda, küresel özgürlüğün ciddi bir tehditle karşı karşıya olduğu ve liberal demokrasiye karşı küresel çapta saldırıların yapıldığı belirtilmiştir. Benzer bir durum, ekonomik özgürlükler noktasında da yaşanmaktadır.

Şekil 1: Ortalama Ekonomik Özgürlük Derecelendirmesi, 2000-2020

Şekil 1’de Fraser Enstitüsü’nün yayınladığı 2022 Dünya Ekonomik Özgürlük Raporu’nda yer alan ve 2000-2020 yıllarını kapsayan ekonomik özgürlüğün küresel ortalama derecelendirilmesi gösterilmektedir. 2000’li yılların başından itibaren artan ekonomik özgürlükler, 2008-2009 küresel iktisadi ve finansal kriziyle belirgin bir düşüş yaşamıştır. Bu düşüşün asıl nedeni, krizin yıkıcı etkilerini azaltmak için amacıyla politika yapıcılar tarafından uygulanan genişletici para ve maliye politikalarıdır. Bu politikalar ekonomide kamu müdahalesini arttırmıştır. Para politikalarının maliye politikasına nazaran hem karar almada hem de uygulamada daha hızlı olmasına rağmen bir istikrar aracı olarak daha çok maliye politikası tercih edilmiştir (Eberly, 2019; Borg, 2019; Perotti, 2019). 2009 sonrası tekrar artış trendine geçen ekonomik özgürlüklerin ortalaması 2020’de ortaya çıkan koronavirüs pandemisi nedeniyle tekrar düşüşe geçmiştir. Hükümet harcamalarındaki büyük artışlar, parasal genişlemeler, çalışma saatleri ve kapasite ile ilgili işletmeler üzerindeki düzenleyici zorunluluklar, seyahat kısıtlamaları ve doğrudan tecritler dahil olmak üzere koronavirüs pandemisine verilen politika tepkileri, şüphesiz çoğu insan için ekonomik özgürlüğün erozyona uğramasına neden olmuştur (Gwartney vd., 2022:6-15).

Tablo 1: Seçilmiş Ülkeler ve NIC Grubunun 2020 Ekonomik Özgürlük Durumu

Ülkeler	Skor	Sıralama	Çeyrek
Hong-Kong	8.59	1	1
Singapur	8.48	2	1
İsviçre	8.37	3	1
Yeni Zelanda	8.27	4	1
Danimarka	8.09	5	1
NIC Ülkeleri	Skor	Sıralama	Çeyrek
Brezilya	6.33	114	3
Çin	6.27	116	3
Hindistan	6.72	89	3
Endonezya	7.09	66	2
Malezya	7.35	49	2
Meksika	7.12	64	2
Filipinler	7.09	66	2
Güney Afrika	6.55	99	3
Tayland	6.78	86	3
Türkiye	6.48	112	3

Tablo 1’de Fraser Enstitüsünün yayınladığı Ekonomik Özgürlük Raporuna göre bazı ülkelerin ve çalışmaya dahil edilen ülkelerin 2020 yılına ait ekonomik özgürlük indeks skorları ve ülke sıralamaları yer almaktadır. İndekse göre ülke ortalama puanları ilk çeyrekte yer alanlar özgür, 2. ve 3. çeyrekte olanlar özgür olmayan ülkeler statüsündedir. İlk 5 sırada yer alan ülkelerin gelişmiş ülkeler olması dikkat çekmektedir. 2020 Raporunda 165 ülkenin ekonomik özgürlüğü ölçülmüştür. Yeni Sanayileşmiş Ülkeler, ikinci ve üçüncü çeyrekte yer alarak ekonomik özgür olmayan ülkeler kategorisinde yer almıştır.

Yeni Sanayileşmiş Ülkelerin (NIC) ekonomilerinin uluslararası ölçekte önemli bir güç haline gelmesi, uluslararası düzeyde rekabetçi ve gelişmiş makroekonomik sistemlerle karakterize edilmesi söz konusu ülkelerin uluslararası alandaki konumunu ve önemini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu nedenle, birçok çalışmada bu ülkelerin makroekonomik performansları gelişmiş ekonomilerle kıyaslanmaktadır. Yeni Sanayileşmiş Ülkeler (NIC), ekonomik durum açısından gelişmekte olan ülkelerin üzerinde, ancak gelişmiş ülkelerin altında sınıflandırılmaktadır. NIC grubu, yüksek büyüme oranlarıyla, sağlam bir politik sistemle, hızlı nüfus artışı ve kentleşmeyle, serbest ticaret politikaları ile dikkat çekmektedir. Gelişmiş ülkeler, göreceli

ekonomik istikrar ve fırsatları nedeniyle bu ülkelere yatırım yapmak eğilimindedirler (WorldAtlas, 2017; Miao vd., 2022:689).

Yeni Sanayileşmiş Ülkeler grubunun dikkatleri çeken bir diğer önemli durumu ekonomilerinin birincil sektörlerden (tarım, orman) ikincil sektörlerle (imalat, finans ve turizm) kaymasıdır (Garıdzırai ve Moyo, 2020:653). Ayrıca, NIC ülke grubu 1970'lerden bu yana hızlı bir ekonomik büyüme sürecinden geçmektedir. Dünya Bankası'ndan elde edilen veriler, bu grubun küresel ticaret payının 1975'ten 2019'a kadar %8,92'den %26,59'a yükseldiğine işaret etmektedir. Küresel entegrasyona uyum sağlamaları ve artan üretkenlikleri NIC'leri daha rekabetçi hale getirmiştir (Karaduman, 2022: 640).

Yapılan çalışmada, NIC ülkelerinde ekonomik büyüme ve ekonomik özgürlük düzeyi arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Mevcut çalışmanın literatüre katkısı, gelişmiş ülkelerle rekabet halinde olan ve gerçekleştirdiği büyüme oranlarıyla dikkatleri çeken bu on ülkenin ekonomik büyümeye dönük gösterdiği çabalarda ekonomik özgürlüğün etkisinin saptanmasıdır. Bu çalışmayı farklı kılan husus, ekonomik özgürlük ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla doğrudan NIC ülkeleri üzerine daha önce yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamış olmasıdır. Bu bağlamda, çalışma üç bölüm üzerinden tasarlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümü giriş kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde, ekonomik büyümenin kaynakları kurumsal yaklaşım çerçevesinde incelenmiştir. İkinci bölümde ise söz konusu çalışmayla ilgili daha önce yapılan çalışmalar sunulmuştur. Çalışmanın üçüncü bölümde değişkenlere ait tanımlayıcı bilgiler, elde edilen ampirik bulgulara yer verilmiştir. Çalışma, sonuçlar ile önerilerin yer aldığı bölümle tamamlanmıştır.

2. Literatür Özeti

Ekonomik özgürlük ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmaların 1990'lı yıllardan sonra artan bir biçimde devam ettiği söylenebilir. Çalışmanın bu kısmında mevcut çalışmaya paralel olarak panel veri analizi ile yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Ekonomik büyüme ve ekonomik özgürlük arasındaki ilişkiyi ele alan ve ampirik bulgularla desteklenen çalışmaların genelinde değişkenler arasında pozitif ilişkinin olduğuna dair sonuçlara ulaşılmıştır. Islam (1996), Ayal ve Karras (1998), Berggren (1999), De Haan ve Sturm (2000), Heckelman ve Stroup (2000), Heckelman (2000), Ali ve Crain (2001), Scully (2002), Madan (2002), Dawson (2003), Bengoa ve Sanchez-Robles (2003), Vega-Gordillo ve Alvarez-Arce (2003), Weede (2006), Cebula vd. (2013), Çetin (2013), Türedi (2013), Bashir ve Xu (2014), Hossain (2016), Güney (2017), Sucu (2017) Bayramoğlu ve Çelebi (2017), Gövdeli (2018), Göcen (2021) tarafından yapılan çalışmalar değişkenler arasındaki pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Ancak, değişkenler arasında negatif ilişki ya da herhangi bir ilişki olmadığı biçiminde az da olsa farklı sonuçlar yer almaktadır.

Santhirasegaram (2007), Sarıbaş (2009), Türkay (2015), Dam ve Şanlı (2019) tarafından yapılan çalışmalarda değişkenler arasında negatif bir ilişki; Tunçsiper ve Biçen (2014), Birol ve Demirgil'in (2020) yaptıkları çalışmalarda ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan panel ekonometrik analizlerden bir kısmı (gelişmekte olan ülkelere yönelik) aşağıda sunulmuştur.

Carlsson ve Lundström (2002), 16 Afrika, 19 Avrupa, 8 Güney Amerika, 13 Kuzey Amerika, 16 Asya ve 2 Okyanusya ülkesinden oluşan 74 ülke örnekleminde ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 1970- 1990 yılları için tahmin etmeye çalışmışlardır. Ekonomik özgürlüğün büyüme oranı için önemli olduğu sonucuna ulaşılsa da ekonomik özgürlükleri oluşturan her bir unsurun ekonomik özgürlük üzerinde pozitif etki yarattığı iddia edilmemektedir. İndeksi oluşturan bazı ölçütlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi negatif bazıları ise anlamsız çıkmaktadır. Yasal yapı ve özel mülkiyet ile alternatif para birimlerini kullanabilme özgürlüğünün ekonomik büyüme üzerindeki etkisi pozitifdir ve bu ilişki anlamlı yapıya sahiptir.

Doucoulagos ve Ulubasoglu (2006), çalışmalarında ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerindeki etkisine ilişkin literatüre meta-analitik teknikler uygulamışlardır. 1970-1999 dönemi için 82 ülkenin ele alındığı çalışmada, ekonomik özgürlük düzeyinin

ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, ekonomik özgürlüğün fiziki sermayeyi uyarmak suretiyle de ekonomik büyüme katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Justesen (2008), 1970-1999 dönemi için panel verilerini kullanarak 72 ülke için ekonomik özgürlük seviyesinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini analiz etmiştir. Ekonomik özgürlüğü inşa eden bazı bileşenlerin (kamu hacmi ve regülasyonlar) ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkiler oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yazar, ekonomik büyümenin ekonomik özgürlükler üzerindeki etkisinin zayıf kanıtlardan oluştuğunu ifade etmektedir.

Compton vd. (2011), 1981-2004 yılları arasında 50 ABD Eyaletinde ekonomik özgürlük ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmak istemişlerdir. OLS (sabit etkiler) test sonuçları, ekonomik büyüme ile ekonomik özgürlük arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu ve bu ilişkinin de istatistiki olarak da anlamlı olduğunu göstermektedir. GMM dinamik panel analizine göre iki değişken arasında pozitif ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çalışmada ayrıca ekonomik özgürlüğü oluşturan alt bileşenlerin ekonomik büyümeyi farklı derecelerde etkilediği tespit edilmiştir.

Piatek vd. (2013), 25 post-sosyalist/geçiş ekonomileri için 1990-2008 yıllarını kapsayan dönemde ekonomik özgürlük ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin tespit edilmesine yönelik analizler yapmışlardır. Söz konusu ülkelerde ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu, ancak, siyasi özgürlüğün ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin nötr olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Razmi ve Refaei (2013), 17 Ortadoğu ve Doğu Asya ülkeleri için 2000-2009 yıllarını temel aldıkları çalışmada ekonomik özgürlük ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi tespit etmişlerdir. Ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerinde kuvvetli ve pozitif bir etkisi olduğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir. Çalışmada ekonomik özgürlük indeksini oluşturan indeksler beş kategoriye ayrılmış olup devletin ekonomik büyüklüğü ve sağlam paraya erişim indeksinin ekonomik büyüme ile negatif bir ilişki içinde olduğu gözlemlenmiştir.

Kouton (2019), ekonomik özgürlük ile kapsayıcı büyüme ilişkisini 30 Sahra altı Afrika ülkesi için 1996-2016 döneminde panel veri teknikleri uygulayarak analiz etmeye çalışmışlardır. GMM tahmincisi ve dinamik bir çerçevede nedensellik kullanılmıştır. Ekonomik özgürlük düzeyinin ve değişiminin kapsayıcı büyüme üzerindeki etkisinin pozitif olduğu ve istatistiksel olarak da anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik özgürlükten ekonomik büyüme doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunmuştur.

3. Veri, Metodoloji ve Amririk Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde verilere ilişkin analizler sunulmuştur ardından kullanılan yöntem ve elde edilen ampirik bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Veri Seti

Çalışmanın bu kısmında, ekonomik özgürlüğün ekonomik büyüme üzerindeki etkisi NIC Ülkeleri (Yeni Sanayileşen Ülkeler [Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Malezya, Meksika, Filipinler, Güney Afrika, Tayland, Türkiye]) üzerinde 2000-2020 dönemi için tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmaya ait model ve veri kaynakları aşağıda belirtilmiştir.

$$\ln\text{GDP}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \ln\text{EFI}_{it} + \beta_2 \ln\text{GFC}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Modelde bulunan i terimi birimleri; t zaman boyutunu, β eğim parametresini ve ε hata terimini açıklamaktadır.

Tablo 2: Verilerin Tanımlanması

Değişkenler	Açıklama	Kaynak
lnGDP	Kişi başına düşen GSYİH (ABD \$)	Dünya Bankası
lnEFI	Ekonomik Özgürlük İndeksi	Fraser Enstitüsü
lnGFC	Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumu (ABD \$)	Dünya Bankası

Bağımlı değişken $\ln\text{GDP}$ ekonomik büyümeyi; bağımsız değişken $\ln\text{EFI}$ ekonomik özgürlüğü ifade etmektedir. $\ln\text{GFC}$ ise kontrol değişkeni olarak modele eklenmiştir.

Mevcut çalışmada, Ekonomik Özgürlükler İndeksi metodolojisinin geliştirilmesinde yoğun çalışmalar yapan ve bu alanda uzun zamandan beri faaliyet gösteren Fraser Enstitüsü'nin ekonomik özgürlük indeksi tercih edilmiştir. Bu indeks, alanında öncü

ekonomistlerin katkılarıyla geliştirilmiştir ve literatürde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ekonomik özgürlük indeksi lnEFI, minimum 0 maksimum 100 değeri alacak biçimde yeniden ölçeklendirilmiştir. Modelde yer alan tüm değişkenlerin doğal logaritmaları alınarak analize dahil edilmiştir.

3.2. Metodoloji ve Ampirik Bulgular

Çalışmada öncelikle yatay kesit bağımlılığı testi yapılmıştır. Yatay kesit bağımlılığı nedeniyle ikinci nesil birim kök testlerinden Panik Atak birim kök testi tercih edilmiştir. Eşbütünleşme ilişkisinin tespitinden önce modelin eğim katsayılarının homojenliği sınanmıştır. Daha sonra yatay kesit bağımlılığını ve heterojenliği dikkate alan LM Bootstrap panel eşbütünleşme testi kullanılmıştır. Eşbütünleşme testinden sonrası değişkenler arasında uzun dönemli ilişkinin şiddetini tespit etmek için CCE tahmincisi kullanılmıştır.

3.2.1. Yatay-Kesit Bağımlılık Testi ve Sonuçlar

Panel veri analizi gerçekleştirilmeden evvel araştırılması gereken en önemli adım yatay kesit bağımlılığının test edilmesidir. Nitekim, yatay kesit serilerine gelecek olan şokun panelde yer alan kesitleri aynı derece etkileyeceği varsayımı kısıtlayıcıdır ve reel değildir.

Kullanılacak birim kök testi, eşbütünleşme testi, nedensellik testleri de yatay kesit bağımlılığının olup olmamasına göre değişebilmektedir. Bu bağlamda, panel ve değişkenler için Breusch ve Pagan (1980) LM testi, Pesaran (2004) LM testi, Pesaran (2004) CD testi ve Pesaran, Ullah ve Yamagata (2008) tarafından geliştirilen LM_{adj} (Bias-adjusted CD) testi kullanılmıştır. Sıfır hipotez (H_0) “Yatay kesit bağımlılığı yoktur” şeklindedir. Alternatif hipotez (H_1) “Yatay kesit bağımlılığı vardır” biçimindedir.

Analiz sonucunda testlerin olasılık değerleri %5’ten küçük çıkması durumunda H_0 reddedilerek yatay kesit bağımlılığının olduğu kabul edilir. Zaman ve kesit boyutuna göre etkinliği değişen dört teste ilişkin denklemler eşitlikler yoluyla hesaplanmaktadır. Söz konusu eşitlikler aşağıda sırasıyla gösterilmektedir.

$$CDLM_1 = T \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}^2 \quad (2)$$

$$CDLM_2 = \sqrt{\frac{1}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N (T\hat{\rho}_{ij}^2 - 1) \quad (3)$$

$$CD = \sqrt{\frac{2T}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}^2 \quad (4)$$

$$LM_{adj} = \sqrt{\frac{2}{N(N-1)}} \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}^2 \frac{(T-K-1)\hat{\rho}_{ij} - \hat{\mu}_{Tij}}{v_{Tij}} \sim N(0,1) \quad (5)$$

$\hat{\mu}_{Tij}$ ortalamayı, v_{Tij} varyansı ifade etmektedir. LM_{adj} testi, zaman boyutunun kesit boyutundan büyük olduğu ya da tam tersi durumlarda herhangi bir sapma olmadan yatay kesit bağımlılığının tahmin edilmesine imkân tanımaktadır.

Tablo 3: Değişkenlerin ve Panelin Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Değişken/ Test	CDLM1 (Breusch, Pagan 1980)	CDLM2 (Pesaran 2004 CDlm)	CDLM (Pesaran 2004 CD)	Bias- adjusted CD test
	İstatistik	İstatistik	İstatistik	İstatistik
lnGDP	111.317 (0.000)*	73.722 (0.004)*	58.161 (0.090)***	76.563 (0.002)*
lnEFI	6.99 (0.000)*	3.028 (0.001)*	1.387 (0.083)***	3.327 (0.000)*
lnGFC	-1.293 (0.008)*	-2.585 (0.005)*	-2.732 (0.003)*	12.456 (0.000)*
PANEL	4.883 (0.000)*	6.255 (0.000)*	0.422 (0.336)	7.675 (0.000)*

Not: *, ** ve *** sırasıyla %1, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir. Parantez içindeki ifadeler olasılık değerini ifade etmektedir.

Tablo 3'teki bulgular, "Yatay kesit bağımlılığı yoktur" şeklinde sıfır hipotezinin, reddedildiğini göstermektedir. Bu nedenle, yatay kesit bağımlılığını dikkate alacak testler ve tahmin teknikleri ile ilerlemek gerekmektedir.

3.2.2. Birim Kök Testi ve Sonuçlar

Yatay kesit bağımlılığı sebebiyle serilerin durağanlığını test etmek için ikinci nesil birim kök testleri tercih edilmelidir. Panelde yer alan değişkenlerin durağanlığını incelemek için Bai ve Ng'nin (2004) geliştirmiş olduğu Panik Atak birim kök testi tercih edilmiştir.

Bai ve Ng (2004) tarafından geliştirilen birim kök testi, faktörlerin ve kalıntıların durağanlıklarını ayrı ayrı test etme olanağı sağlamaktadır. Teste ait dinamik faktör modeli aşağıda sunulmuştur.

$$Y_{it} = \beta_i + \lambda_i f_i + \rho_i Y_{it-1}^0 \varepsilon_{it} \quad (6)$$

Bu test, kalıntıların birim köklü olmaları ya da olmamalarını dikkate almaksızın faktörlerin tutarlı tahmin yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bu iki terimden biri durağan iken diğeri durağan olmayabilir ya da farklı düzeylerde bütünleşik olabilirler. Bai ve Ng (2004) Panik Atak birim kök testi istatistikleri aşağıda belirtilmiştir.

$$P_{\hat{\epsilon}}^c = \frac{-2\sum_{i=1}^N \log P_{\hat{\epsilon}}^c(i) - 2N}{2\sqrt{N}} \xrightarrow{d} N(0,1) \quad (7)$$

$P_{\hat{\epsilon}}^c(i)$, kalıntı şokların ADF testlerinin p değerini ifade etmektedir. Testin temel hipotezi "Paneldeki tüm birimler birim kök içermektedir" şeklinde iken alternatif hipotez ise "Paneldeki en az bir birim durağandır" şeklindedir.

Tablo 4: Panik Atak Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler		Sabitli		Sabitli ve Trendli	
		Test İstatistiği	Olasılık Değeri	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
lnGDP	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	-0.0215	0.5086	0.0337	0.4866
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	19.8639	0.4665	20.213	0.4447
lnEFI	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	-0.0101	0.504	-0.3159	0.624
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	19.9359	0.4619	18.0021	0.5873
lnGFC	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	-1.913	0.9721	-1.7051	0.9559
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	7.9009	0.9925	9.2162	0.9803
Δ lnGDP	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	4.784	0.000*	2.4408	0.007*
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	50.2566	0.000*	35.4367	0.017**
Δ lnEFI	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	4.1286	0.000*	3.4327	0.000*
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	46.1112	0.000*	41.7103	0.003*
Δ lnGFC	$Z_{\hat{\epsilon}}^c$	1.8465	0.032**	1.5458	0.061***
	$P_{\hat{\epsilon}}^c$	31.6786	0.046**	29.7767	0.07***

Not: $P_{\hat{\epsilon}}^c$ bireysel ADF testlerinin p-değerlerine dayalı Fischer türü istatistik iken $Z_{\hat{\epsilon}}^c$ büyük N örnekleri için standart hale getirilmiş Choi türü istatistiktir. Maksimum ortak faktör sayısı 2 olup gecikme uzunluğu 3 olarak alınmıştır. *, ** ve *** sırasıyla %1, %5 ve %10 önem seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4'te serilerin düzey değerleri ve birinci farkları alındıktan sonra aldığı değerler yer almaktadır. $P_{\hat{\epsilon}}^c$ ve $Z_{\hat{\epsilon}}^c$ test istatistikleri değişkenlerin düzey değerinde hem sabit hem de trendli modelde birim kök içerdiklerini göstermektedir. Birinci farklar alındıktan sonra her iki modelde de değişkenlerin durağan hale geldikleri görülmektedir.

3.2.3. Homojenlik Testi ve Sonuçlar

Regresyon analizi yapıldığında eğim heterojenliğinin göz ardı edilmesi yanlış sonuçlara yol açabileceğinden, araştırmacılar eğim

katsayılarındaki heterojenliği ya da homojenliği dikkate almalıdırlar. Bu nedenle eğim katsayılarının homojen ya da heterojen olduğunu tespit etmek amacıyla Pesaran ve Yamagata'nın (2008) geliştirdikleri Delta testleri kullanılabilir. H_0 : " $\beta_i = \beta$ Eğim katsayıları homojendir" biçiminde iken H_1 : " $\beta_i \neq \beta$ Eğim katsayıları homojen değildir" şeklindedir. Büyük örneklem için 8 numaralı eşitlikte gösterilen $\tilde{\Delta}$ test istatistiği; küçük örneklem için de 9 numaralı eşitlikte gösterilen $\tilde{\Delta}_{adj}$ kullanılmaktadır.

$$\tilde{\Delta} = \sqrt{N} \left(\frac{N^{-1}S - k}{\sqrt{2k}} \right) \quad (8)$$

$$\tilde{\Delta}_{adj} = \sqrt{N} \left(\frac{N^{-1}S - E(z_{it})}{\sqrt{var(z_{it})}} \right) \quad (9)$$

Eşitlikte yer alan yatay kesit sayısı N, Swamy test istatistiği \tilde{S} ile gösterilirken k, açıklayıcı değişken sayısını, Var (t, k) terimi ise standart hatayı ifade etmektedir. Analiz sonucunda test olasılık değerlerinin 0.05'ten küçük olması durumunda H_0 reddedilir. Sıfır hipotezinin (H_0) reddedilmesi eşbütünleşme katsayılarının heterojen olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 5: Homojenlik Testi (Delta) Sonuçları

Homojenite Testi	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
Δ	14.499	0.000*
Δ_{adj}	16.03	0.000*

Not: *, %1 önem seviyesinde yokluk hipotezinin reddedildiğini göstermektedir.

Tablo 5'te yayınlanan sonuçlara göre, heterojenliğin alternatif hipotezi olan eğim katsayılarının homojenliği %1 anlamlılık düzeyinde reddedilir. Bu nedenle analiz edilen panel verilerinin heterojen olduğu sonucuna ulaşılır.

3.2.4. LM Bootstrap Panel Eşbütünleşme Testi ve Sonuçlar

Yatay kesit bağımlılığı ve heterojen olma koşullarında kullanılacak ikinci nesil eşbütünleşme testlerinden biri Westerlund ve Edgerton (2007) panel eşbütünleşme testidir. Westerlund ve Edgerton'un (2007) geliştirdiği LM Bootstrap panel eşbütünleşme testi, küçük örneklerde bile etkin sonuçlar vermektedir. Bu testin sıfır hipotezi "değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi vardır", alternatif hipotez ise "değişkenler arasında eşbütünleşme yoktur" şeklindedir. Westerlund ve Edgerton (2007) panel eşbütünleşme testi şu şekilde tahmin edilmektedir:

$$LM_N^+ = \frac{1}{NT^2} \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^T \widehat{\omega}_i^{-2} S_{it}^2 \quad (10)$$

Denklemden S_{it}^2 hata terimlerinin kısmi toplamlarını gösterirken $\widehat{\omega}_i^{-2}$ hata terimlerinin uzun dönem varyanslarını belirtmektedir (Westerlund ve Edgerton, 2007:186-187). Yatay kesit bağımlılığı ve heterojenlik söz konusu ise eşbütünleşme ilişkisinin varlığının tespiti için bootstrap tarafından hesaplanan kritik değerler kullanılır. Bootstrap LM panel eş bütünleşme testinde hesaplanan olasılık değerleri anlamlılık değerlerinden küçükse sıfır hipotezi reddedilir.

Tablo 6: Westerlund and Edgerton (2007) Eşbütünleşme Test Sonuçları

Westerlund and Edgerton (2007)	LM İstatistik	Asimptotik p-değeri	Bootstrap p-değeri
LM_N^+	2.621	0.004	0.900

Not: Bootstrap olasılık değerleri 10 000 yinleme ile elde edilmiştir. Gecikme ve öncül değerler 1 olarak alınmış olup sabitli ve trendli model kullanılmıştır.

Tablo 6'da panel eş bütünleşme testi sonuçları gösterilmektedir. Hesaplanan bootstrap test istatistiğinin p değeri 0.05'ten büyüktür. Bu sebeple "değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi vardır" biçimindeki sıfır hipotezi %5 anlamlılık düzeyinde reddedilememektedir. Elde edilen sonuçlar, ekonomik büyüme ve ekonomik özgürlük arasında uzun dönemli bir ilişki olduğunu göstermektedir.

3.2.5. Uzun Dönem Eşbütünleşme Katsayılarının Tahmini

Uzun dönem eşbütünleşme ilişkisinin tespiti nedeniyle bu aşamada uzun dönem katsayı tahminine geçilmiştir. Uzun dönem katsayılarının tespit edilmesi için Pesaran'ın (2006) geliştirdiği CCE (Common Correlated Effect) tahmincisi tercih edilmiştir. Bu test literatürde yoğun bir biçimde kullanılmaktadır. Söz konusu test hem yatay kesit bağımlılığını dikkate almaktadır hem de modelin heterojen olma durumunu göz önünde bulundurmaktadır.

Tablo 7: Uzun Dönem Eşbütünleşme Katsayı Tahmini (Panel CCE)

Ülke/Tahminci	lnEFI		lnGFC	
	Katsayı	Olasılık	Katsayı	Katsayı
Brezilya	0.3448131	0.428	0.7110641	0.000*
Çin	2.700212	0.001*	0.8137133	0.000*
Hindistan	1.264019	0.182	0.5054978	0.005*
Endonezya	-0.2181421	0.683	0.5491059	0.000*
Malezya	-0.2089258	0.419	0.2841762	0.003*
Meksika	2.262886	0.015**	0.9407611	0.000*
Filipinler	1.134974	0.012**	0.4779964	0.000*
Güney Afrika	0.3715667	0.513	0.8253432	0.000*
Tayland	1.774284	0.034**	0.8381625	0.000*
Türkiye	1.667381	0.000*	0.5545769	0.000*
PANEL	1.109307	0.001*	0.595339	0.000*

Not: *, %1 ve ** %5 anlamlılık düzeyini ifade etmektedir.

Tablo 7’de uzun dönem katsayı tahmin sonuçları yer almaktadır. CCE panel istatistik sonucuna göre ekonomik özgürlük değişkenini ifade eden lnEFI ile ekonomik büyümeyi temsil eden lnGDP arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. lnEFI değişkeninde meydana gelecek %1’lik artış ekonomik büyümeyi yaklaşık %1.11 artırmaktadır. Ülkeler bazında CCE tahmincisine göre Çin, Meksika, Filipinler, Tayland ve Türkiye’de ekonomik özgürlüğün artması ekonomik büyümeyi pozitif bir şekilde etkilemektedir. Kontrol değişkenini temsilen kullanılan lnGFC değişkeni ile ekonomik büyüme arasında hem panelin geneli hem de tek tek ülkeler bazında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, literatürde daha önce yapılan çalışmalar ile büyük oranda benzerlik göstermektedir (De Haan ve Sturm, 2000; Heckelman ve Stroup, 2000; Ali ve Crain, 2001; Scully, 2002; Madan, 2002; Carlsson ve Lundström, 2002; Bengoa ve Sanchez-Robles, 2003; Vega-Gordillo ve Alvarez-Arce, 2003; Weede, 2006; Compton vd., 2011; Piatek vd., 2013; Razmi ve Refaei, 2013; Cebula vd., 2013; Çetin, 2013; Türedi, 2013; Bashir ve Xu, 2014; Hossain, 2016; Güney, 2017; Sucu, 2017; Bayramoğlu ve Çelebi, 2017; Kouton, 2019).

4. Sonuç

Ekonomik büyüme, insanların refahı üzerinde önemli ve belirleyici bir etkiye sahip olmasından dolayı önemli bir konudur ve bu nedenle neredeyse son üç yüzyıldır ekonomiye egemen olmuş bir olgudur. Bazı ülkeler neden yüksek büyüme oranlarına sahip iken diğer ülkelerde yoksulluk devam etmektedir şeklindeki soruların cevabı

halen araştırılmaktadır. Bu bağlamda, literatürde kurumların ekonomik büyüme üzerindeki belirleyiciliği konulu çalışmalar hacimli bir yere sahiptir.

Ancak, ekonomik özgürlük endeksinin 2000 yılından sonra düzenli bir şekilde yayınlanması nedeniyle gözlem sayısının yetersizliği ve bu sebeple ülke özelinde çalışma yapılmasının zorluğu bu çalışmanın kısıtlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mevcut çalışmada, 2000-2020 yıllarına ait veriler kullanılarak “Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Malezya, Meksika, Filipinler, Güney Afrika, Tayland, Türkiye’nin” dahil olduğu ve Yeni Sanayileşen Ülkeler (NIC) olarak tanımlanan ülkelerde ekonomik özgürlük ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki yeni nesil ekonometrik yöntemler ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Öncelikle değişkenlere yatay kesit bağımlılığı sınaması yapılmıştır. Yatay kesit bağımlılığının varlığı sebebiyle değişkenlerin durağanlığının tespit edilmesi amacıyla ikinci nesil birim kök testlerinden Panik Atak birim kök testi kullanılmıştır. Modelde hem yatay kesit bağımlılığı hem de eğim katsayılarının heterojen olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığını test etmek amacıyla ikinci nesil eşbütünleşme testlerinden biri olan LM Bootstrap panel eşbütünleşme testi tercih edilmiştir. Eşbütünleşme ilişkisinin varlığı nedeniyle uzun dönem katsayı tahmininin test edilmesi için CCE tahmincisi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, ekonomik büyüme ile ekonomik özgürlük arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve ve bu ilişkinin istatistiki olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Bulgular, literatürde daha önce yapılan ampirik çalışmalar ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Mülkiyet hakları başta olmak üzere ekonomik özgürlüğü inşa eden kurumlara sahip olan ülkeler, ekonomik büyümelerini artırma potansiyeline daha fazla sahiptirler. Ekonomik büyümeye dönük teşvikler büyük ölçüde sahip olunan kurumlar tarafından belirlenir (North, 1990). Kurumlar, değerli çıktılarının üretilmesine katkı buldukları ölçüde, ekonomik büyümeye katkı sağlarlar. Düşük vergilendirme, bağımsız bir hukuk sistemi ve özel mülkiyetin korunması iktisadi aktörlerin çalışma isteklerini ve yatırım arzularını artırır ve yeteneklerin katma değer yaratacağı yerde konumlanmasını

sağlar. Benzer bir biçimde ekonomiye devlet müdahalesinin minimum düzeyde olması, regülasyon seviyesinin az olması dinamik bir rekabet ortamı inşa eder. Düşük ve istikrarlı bir enflasyon oranı iktisadi çevrelerin öngörülebilirliğini ve rasyonel karar verme süreçlerini kolaylaştırır. Uluslararası ticaret serbestisi ve finansal akış uluslararası ticaret kapasitesini arttırmak suretiyle ekonomik büyümeye katkı sağlayabilmektedir (Berggren, 2003:196-197).

Yeni Sanayileşen Ülkeler grubunda ekonomik özgürlükleri artıracak politik düzenlemelerin siyasi irade eliyle hayata geçirilmesi gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve refah artışının sağlanmasına katkı sunacaktır. Ekonomik özgürlük ile iktisadi aktörlerin üretim ve yatırım çabalarının artması, etkin, verimli bir etkili bir üretim sürecine zemin hazırlayacaktır. Bütün bu çabaların ekonomik büyüme artışı ile sonuçlanma potansiyeli yüksek olacaktır.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde BİİBFAD Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Teşekkür: Gösterdikleri yoğun ilgi ve emeklerinde dolayı BİİBFAD Dergisi Editör Kurulu'na ve sağladıkları katkılarında dolayı hakemlere teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Acemoglu, D. & Robinson, J. S. (2001). The colonial origins of comparative development: An empirical investigation. *The American Economic Review*, 91, 1369-1401.
- Acemoğlu, D. & Robinson, J. S. (2018). *Ulusların Düşüşü*. Velioğlu, F.R. (Çev.), İstanbul: Doğan Kitap.
- Acemoğlu, D. & Robinson, J. S. (2020). *Dar Koridor: Devletler, Toplumlar ve Özgürlüğün Geleceği*. Taşkın, Y. (Çev.), İstanbul: Doğan Kitap.
- Adams, J. (1990). Institutional economics and choice economics: Commonalties and conflicts. *Journal of Economic Issue*, 24(3), 845-859.
- Ali, A., & Crain, W. M. (2001). Institutional distortions, economics freedom, and growth. *Cato J.*, 21, 415.

- Ayal, E. B. & Georgios, K. (1998). Components of economic freedom and growth: an empirical study. *The Journal of Developing Areas*, 32(3), 327- 338.
- Bai, J. ve Ng, S. (2004). A panic attack on unit roots and cointegration. *Econometrica*, 72(4), 1127-1177.
- Barro, R.J. (1997). *Determinants of Economic Growth*. MIT Press, Cambridge, MA.
- Bashir, M. F., & Xu, C. (2014). Impact of political freedom, economic freedom and political stability on economic growth. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(22), 59-67.
- Bayramoğlu, T., & Çelebi, F. (2017). Ekonomik özgürlüklerin iktisadi büyümeye etkisi: İslam iş birliği teşkilatı ülkeleri üzerine panel veri analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(3), 913-927.
- Bengoa, M., & Sanchez-Robles, B. (2003). Foreign direct investment, economic freedom and growth: New evidence from Latin America. *European Journal of Political Economy*, 19, 529-45.
- Berggren, N. (1999). Economic freedom and equality: friends or foes?. *Public Choice*, 100(3-4), 203-223.
- Berggren, N. (2003). The benefits of economic freedom: a survey. *The Independent Review*, 8(2), 193-211.
- Biol, Y. E., & Demirgil, B. (2020). Ekonomik özgürlükler ve ekonomik büyüme ilişkisi: BRICS ülkeleri üzerine ampirik bir çalışma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 546-558.
- Borg, A. (2019). *Borç Gölgesinde Maliye Politikası: Artık Keynesçiliđi Hala İşe Yaramaktadır*. G. Akerlof, D. R. Olivier Blanchard, & J. Stiglitz (Ed.) içinde, Ne Öğrendik? Kriz Sonrası Makro İktisat Politikası, Çev. (Ö. Limanlı, & E. Kaya), Ankara: Efil Yayınevi, 2019, 165-168.
- Breusch, T. S., & Pagan, A. R. (1980). The lagrange multiplier test and its applications to model specification in econometrics. *The Review of Economic Studies*, 47(1), 239-253.
-

- Carlsson, F., & Lundström, S. (2002). Economic freedom and growth: Decomposing the effects. *Public Choice*, 112(3), 335-344.
- Cebula, R. J. (2013). Which economic freedoms influence per capita real income?. *Applied Economics Letters*, 20(4), 368-372.
- Choi, I. (2001). Unit root tests for panel data. *Journal of International Money and Finance*, 20(2), 249-272.
- Coase, R. H. (1984). The new institutional economics. *Journal of Institutional and Theoretical Economics*, (H. 1), 229-231.
- Compton, R. A., D. C., Giedeman, & Hoover, G. A. (2011). Panel evidence on economic freedom and growth in the United States. *European Journal of Political Economy*, 27(3), 423-435.
- Çetin, R. (2013). Ekonomik özgürlüğün gelir düzeyi üzerindeki etkisinin panel veri analizi yöntemiyle incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 37-47.
- Dam, M. M., & Şanlı, O. (2019). Ekonomik özgürlüğün büyüme üzerindeki etkisi: BRIC-T ülkeleri üzerine bir panel ardl analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33 (4), 1027-1044.
- Dawson, J. W. (2003). Causality in the freedom- growth relationship, *Euro- pean Journal of Political Economy*, 19, 479- 495.
- De Haan, J., & Jan- Egbert, S. (2000). On the relationship between economic freedom and economic growth. *European Journal of Political Economy*, 16 (2), 215- 241.
- De Haan, J., Lundström, S., & Sturm, J. E. (2006). Market- oriented institutions and policies and economic growth: A critical survey. *Journal of Economic Surveys*, 20(2), 157-191.
- Doucouliağos, C., & Ulubasoglu, M. A. (2006). Economic freedom and economic growth: Does specification make a difference?. *European Journal of Political Economy*, 22(1), 60-81.
- Doucouliağos, H., & Ulubaşoğlu, M. A. (2008). Democracy and economic growth: a meta- analysis. *American Journal Of Political Science*, 52(1), 61-83.

- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's growth tragedy: policies and ethnic divisions. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1203-1250.
- Eberly, J. (2019). *Maliye Politikasının Yeniden Yükselen Rolünün Tanımlanması*. G. Akerlof, D. R. Olivier Blanchard, & J. Stiglitz (Ed.) içinde, *Ne Öğrendik? Kriz Sonrası Makro İktisat Politikası*, Çev. (Ö. Limanlı, & E. Kaya), Ankara: Efil Yayınevi, 2019, 165-168.
- Friedman, M. (2002). *Capitalism And Freedom*. University of Chicago Press. Chicago.
- Friedman, M. F., & Friedman, D. S. (2021). *Tercih Özgürlüğü: Kişisel Bir İzah*. Çev. (M. Acar), Ankara: Serbest Yayınlar.
- Garidzirai, R., & Moyo, C. (2020). Tourism, poverty and carbon emissions in newly industrialized countries. *Journal of Environmental Management & Tourism*, 11 (43), 653-668.
- Göcen, S. (2021). Gelişen ülkelerde ekonomik özgürlük ve ekonomik büyüme ilişkisi: bootstrap panel granger nedensellik testi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(3), 865-878.
- Gövdeli, T. (2018). Ekonomik özgürlük, turizm ve ekonomik büyüme: BRICST ülkelerinde Konya bootstrap nedensellik analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Prof. Dr. Harun Terzi Özel Sayısı, 379-390.
- Güney, T. (2017). Ekonomik özgürlük ve insani gelişmişlik. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1109-1120.
- Gwartney, J., Lawson, R., Hall, J., & Murphy, R. (2022). *Economic Freedom of the World*. Vancouver: Fraser Institute.
- Hall, R. E., & Jones, C. I. (1999). Why do some countries produce so much more output per worker than others?. *The Quarterly Journal of Economics*, 114(1), 83-116.
- Heckelman, J. C., & Stroup, M. D. (2000). Which economic freedoms contribute to growth?. *Kyklos*, 53(4), 527-544.

- Heckelman, J.C. (2000). Economic freedom and economic growth: a short-run causal relationship. *Journal of Applied Economics*, 3, 71-91.
- Hodgson, G. M. (1998). The approach of institutional economics. *Journal of Economic Literature*, 36(1):166-192.
- Hossain, S. (2016). Foreign direct investment, economic freedom and economic growth: Evidence from developing countries. *International Journal of Economics and Finance*, 8(11), 200-214.
- House, F. (2022). Freedom in the world 2022.
- Islam, S. (1996). Economic freedom, per capita income and economic growth. *Applied Economics Letters*, 3, 595-597.
- Justesen, K.M. (2008). The effects of economic freedom on growth revisited: new evidence on causality from a panel of countries 1970-1999. *European Journal of Political Economy*, 24, 642-660.
- Karaduman, C. (2022). The effects of economic globalization and productivity on environmental quality: evidence from newly industrialized countries. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(1), 639-652.
- Knack, S., & Keefer, P. (1995). Institutions and economic performance: cross-country tests using alternative institutional measures. *Economics and Politics*, 7, 207-227.
- Kouton, J. (2019). Relationship between economic freedom and inclusive growth: a dynamic panel analysis for sub-Saharan African countries. *Journal of Social and Economic Development*, 21(1), 143-165.
- Kurrild-Klitgaard, P., & Berggren, N. (2004). Economic consequences of constitutions: A theory and survey. *Journal Des Economistes Et Des Tudes Humaines*, 14(1). 3-42.
- Landes, D. (1998). *The Wealth And Poverty Of Nations*. Norton, New York.

- Madan, A. (2002). The relationship between economic freedom and socio-economic development. *University Avenue Undergraduate Journal of Economics*, 7(1), 1-59.
- Maddala, G.S., & Wu, S. (1999). A comparative study of unitroot tests with panel data and a new simple test. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 62, 631-652.
- Miao, Y., Razzaq, A., Adebayo, T. S., & Awosusi, A. A. (2022). Do renewable energy consumption and financial globalisation contribute to ecological sustainability in newly industrialized countries?. *Renewable Energy*, 187, 688-697.
- North, D. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press, Cambridge.
- North, D. (1994). Economic performance through time. *American Economic Review*, 84, 359-368.
- Pesaran, M. H. & Yamagata, T. (2008). Testing slope homogeneity in large panels. *Journal of Econometrics*, 142(1), 50-93.
- Pesaran, M. H. (2004). General diagnostic tests for cross section dependence in panels. *Empirical Economics*, 1-38.
- Pesaran, M. H. (2006). Estimation and inference in large heterogeneous panels with a multifactor error structure, *Econometrica*, 74(4), 967-1012.
- Pesaran, M. H., Ullah, A., & Yamagata, T. (2008). A bias- adjusted LM test of error cross- section independence. *The Econometrics Journal*, 11(1), 105-127.
- Piątek, D., Szarzec, K., & Pilc, M. (2013). Economic freedom, democracy and economic growth: a causal investigation in transition countries. *Post-Communist Economies*, 25(3), 267-288.
- Razmi, M. J., & Refaei, R. (2013). The effect of trade openness and economic freedom on economic growth: the case of Middle East and East Asian countries. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 3(2), 376-385.
-

- Ricardo, D. (2001). *On the Principles of Political Economy and Taxation*. Batoche Books, Kitchener. (Eserin orijinali 1817'de yayımlandı).
- Rodrik, D. (1999). Where did all the growth go? external shocks, social conflict, and growth collapses. *Journal of Economic Growth*, 4, 385- 412.
- Rodrik, D. (2000). *Institution for High- Quality Growth: What They are and How to Acquire Them*, *Studies in Comparative International Development*, 35(3), 3-31.
- Rodrik, D. (2003). *Institutions, Integration, And Geography: In Search Of The Deep Determinants Of Economic Growth*. In *Search of Prosperity: Analytic Country Studies on Growth*, Princeton University Press, Princeton, NJ.
- Rodrik, D., Subramanian, A., & Trebbi, F. (2004). Institutions rule: The primacy of institutions over geography and integration in economic development. *Journal of Economic Growth*, 9, 131-165.
- Santhirasegaram, S. (2007). The impact of democratic and economic freedom on economic growth in developing countries: pooled cross country data evidence. *Journal of Applied Sciences*, 7(11), 1484-1489.
- Sarıbaş, H. (2009). Ekonomik özgürlükler ve ekonomik büyüme ilişkisi: Bir panel veri analizi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 46(538), 7-16.
- Sawe, B. E. (2017). What Is A Newly Industrialized Country?. <https://www.worldatlas.com/articles/what-is-a-newly-industrialized-country.html> [Erişim tarihi: 3 Mart 2023].
- Scully, G. W. (2002). Economic freedom, government policy and the trade-off between equity and economic growth. *Public Choice*, 113(1), 77-96.
- Smith, A. (2013). *Milletlerin Zenginliği*. Derin, H. (Çev.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul. (Eserin orijinali 1876'da yayımlandı).
-

- Sucu, M. B. (2017). Yükselen piyasa ekonomilerinde ekonomik özgürlük, büyüme ve kalkınma ilişkisi: bir panel veri analizi. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 2(2), 135-167.
- Tunçsiper, B., & Biçen, Ö. F. (2014). Ekonomik özgürlükler ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin panel regresyon yöntemiyle incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9 (2), 25-46
- Türedi, S. (2013). The effect of economic freedom on economic growth: a panel data analysis for 12 Islamic countries. *International Research Journal of Finance and Economics*, 107, 154-162.
- Türkay, H. (2015). Seçilmiş bazı geçiş ekonomilerinde iktisadi özgürlükler ve iktisadi büyüme ilişkisi: Bir panel veri analizi. *International Conference on Eurasian Economies*, 825-829. Erişim adresi: <https://www.avekon.org/papers/1368.pdf>.
- Vega-Gordillo, M., & Alvarez-Arce, J. L. (2003). Economic growth and freedom: a causality study. *Cato J.*, 23, 199.
- Weede, E. (2006). Economic freedom and development: new calculations and interpretations. *Cato J.*, 26, 511.
- Westerlund, J. & Edgerton, D. L. (2007). A panel bootstrap cointegration test. *Economics Letters*, 97(3), 185-190.

**Panel Econometric Analysis of the Effect of Economic Freedom
on Economic Growth in New Industrialized Countries**

Extended Abstract

Aim: There have been two major crises on a global scale in the last two decades. Countries have reviewed their current economic policies with the 2008-2009 global economic and financial crisis and the coronavirus epidemic. The economic measures taken to reduce the negative effects of the crises increased the state's intervention in the economy. Concepts such as free foreign trade, open society and integration have started to be discussed again. The limitation of political freedoms in the political arena and economic freedoms in the economic arena has become widespread. These limitations the way for the reconsideration of the relationship between economic freedom and economic growth. In the study to analyze the effect of economic freedom on economic growth in 10 Newly Industrializing Countries (NIC). The study covers the 2000-2020 period.

Method(s): New-generation econometric methods were preferred in the study. In this framework, cross-sectional dependency test was performed for both the variables and the panel. After determining the cross-sectional dependence, Bai and Ng's (2004) Panic Attack unit root test, one of the second-generation unit root tests, was applied to analyze the stationarity of the variables. It was found that the series became stationary after the first difference was taken. In order to select the cointegration test to be used, the homogeneity or heterogeneity of the slope coefficients was analyzed with the Delta tests developed by Pesaran and Yamagata (2008). It has been concluded that the slope coefficients are heterogeneous. Finally, Westerlund and Edgerton's (2007) panel cointegration test, one of the second-generation cointegration tests, was preferred to test the existence of a long-term relationship between the variables. After determining the cointegration relationship, CCE (Common Correlated Effect) estimator developed by Pesaran (2006) was used as a long-term coefficient estimator.

Findings: A positive and statistically significant relationship was found between economic growth and economic freedom. One percent increase the economic freedom increases GDP per capita by about 1.11%. When analyzed on the basis of countries, it was concluded that

the increase in economic freedom positively affected economic growth in China, Mexico, Philippines, Thailand and Türkiye.

Conclusion and Discussion: Institutions contribute to economic growth to the extent that they contribute to producing valuable outputs. Low taxation, an independent legal system, and the protection of private property increase economic actors' willingness to work and invest, and position talents where they can create added value. Similarly, the minimum level of government intervention in the economy and the low level of regulation provide a dynamic competitive environment. A low and stable inflation rate facilitates the predictability of economic environments and rational decision-making processes. International trade liberalization and financial flow can contribute to economic growth by increasing international trade capacity. Developed economies' global cooperation with developing countries to solve the two economic crises experienced in the first quarter of the 21st century has again demonstrated the importance of open society and integration between countries. In this context, policy practices that limit economic freedoms both nationally and internationally, except during mandatory periods such as pandemics, may lead to the deterioration of macroeconomic stability in these countries. Implementing political arrangements that will increase economic freedoms in the group of Newly Industrialized Countries through politics will contribute to sustainable economic growth and increase welfare in developing countries. The increase in production and investment efforts of economic actors with economic freedom will pave the way for an effective and efficient production process.